

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol, Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorske Listy) • MONTAG, den 15. APRIL 1974 • POSTFACH 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 15. • PREIS S. FR. 1.00

S ČÍM SOUHLASÍME...

NOVINÁŘ K NOVINÁŘŮM

Když byla v plném proudu watergateská aféra, bylo od žurnalistů šlechetné a statečné — že se snažili odhalovat fakta a nedali se odstrašit malichernými jemnostmi právní procedury. Ale ta doba je za námi. Právní procedura se důkladně rozběhla, aby vynesla pravdu na povrch. A tak si i my v tisku musíme dávat pozor, abychom neporušili tradiční zdrženlivost — musíme si, myslím, dávat pozor mnohem více, než jak to mnozí z nás dělali v posledních několika dnech.

V demokracii, jako je naše, je respekt k právnímu řízení — a zvláště k jeho zárukám ochrany práv jednotlivců — velice křehká věc. Žurnalisté, kteří požívají zvláštní ochrany ústavy, mají zvláštní zodpovědnost, aby respektovali právní řízení. Sotva můžeme od ostatních Američanů očekávat, že budou slušná pravidla brát vážně, projevujeme-li my sami málo respektu k právu jiných.

Jsou tu watergateské případy, jimiž se nyní zabývá soud. Obžalovaní a jejich obhájci dali zcela jasně najevo, že chtějí využít předprocesní publicity a nejružnějších procedurálních otázek k tomu — aby kompromitovali obžalobu. Soudcové jsou, nikoli bezdůvodně, popuzeni. Je přinejmenším možné, že příliš účinné zpravodajství zmaří některé soudní případy, dokonce i celou proceduru obžaloby prezidenta. Nezodpovědné zpravodajství by mohlo mít za následek, že by soudní postih watergateské aféry ztroskotat. Jako watergateský senátní výbor, který ztratil tolik prestiže, protože z něho pronikaly informace, tak i zvláštní watergateská prokuratura by se stala v očích veřejnosti spolkem lidí, kteří to mysleli dobře, ale zaslouženě neuspěli. A konečně je v zájmu kvality žurnalistiky a jeho vlivu na ovzduší amerického života. To, že tajnostkárství ve watergateské aféře bylo odhaleno, je triumf tisku. Promarnit tuto výhru by byla velká škola. Ale tato výhra bude promarněna, neprojevujeme-li větší sebekázeň — neudržíme-li na uzdě ducha soupeřivé konkurence a naduté sebeoblby, který teď tak řádí v novinářské profesi.

Joseph Kraft
v "New York Post"

HLAS AMERIKY A SOLZENICYN

Hlas Ameriky, propagační zbraň naší země v zahraničí, byl podivuhodně mlčenlivý o Solženicynově monumentální knize "Souostroví GULAG", ačkoli se americké velvyslanectví v Moskvě důrazně přimlouvalo, aby Solženicynova dramatická zpráva byla podrobně tlumočena sovětskému lidu. Není známo, nakolik tuto politiku diktoval Bílý dům nebo ministerstvo zahraničních věcí. Ať je tomu jakkoli, skutečnost, že Informační agentura Spojených států odmítla využít Solženicynovy knihy, rozhořčuje nejen protisovětské radikály, nýbrž i jiné politiky, kteří se obávají, že domácí slabost by mohla Nixona ve snaze po mezinárodních úspěších dovést k neoprávněným zahraničním ústupkům.

Mocní politikové z obou stran vedou tichou kampaň, aby přinutili Hlas Ameriky říci milionům posluchačů v Sovětském svazu mnohem více o Solženicynově hořkém protestu proti stalinské éře. Senátor Jackson vznesl otázku, zda se Informační agentura Spojených států snaží přizpůsobit

(Pokrač. na str. 7)

VELIKONOCE V SALEMU

Podle nadpisu byste možná soudili, že bude řeč o dávné minulosti, o časech, kdy hrst věrných následovníků učení Mistra Jana Husa, slavila potajmu Kristovo zmrtvýchvstání. My vás však chceme zavést do Salemu v Jižní Karolině, kam se každoročně sjede množství turistů, aby se zúčastnili události, která je považována za nejkrásnější oslavu Velikonoc v celé Americe.

Před 243 lety se Moravští bratři vystěhovali před náboženským pronásledováním z Čech a Moravy do Německa a odtud pak se jejich potomci rozptýlili do mnoha dalších zemí, kde konali misijnářskou práci. Z dnešních 400.000 Moravských bratří jich žije 37.000 v USA, část v Bethlehemu v Pensylvánii, část v jižněkarolinském Salemu. Tam přišli Moravští bratři před 202 lety.

Založili na 100.000 akrech komunu, která brzy vynikala tak neobyčejně v zemědělství, umění a řemesle, že jejím členům nebylo dovoleno účastňovat se soutěží na výročních trzích státu, protože

si zásadně odnášeli veškeré ceny a odměny.

Slavení velikonočního týdne se jen o málo a možná vůbec neliší od toho původního, starého letos 202 let. Moravští bratři se denně shromažďují v kostele, kde si zpěvem a předčítáním připomínají události posledního týdne Kristova života. Na Květnou neděli je tématem Kristův slavný příchod do Jeruzalema, v pondělí, úterý a středu jeho cesta do tohoto města, modlení v tamním chrámu, plánování farrizejů Kristovy smrti. Na zelený čtvrtek je kostel symbolicky místností poslední večeře. Na Velký pátek, v den Ježíšova ukřižování se kostelní zvon ozve třiatřicetkrát, každý úder znamená jeden rok Kristova života.

Ten večer je v kostele modlitební shromáždění, při kterém "sestry" roznášejí mezi přítomnými hrnky horké bílé kávy a domácí koláče, pečené podle prastarého receptu z Moravy. A potom přichází Bílá sobota — den Vzkříšení. Nejdříve jdou ženy a děti se smetáky, hadry —

kartáči a květinami na hřbitov, kde vydrhnou náhrobní kameny doběla, mimo těch, které věk přikryl mechem. Potom ostříhají trávu a ozdobí hroby květinami.

Dnešní Moravští bratři se oděvem, činností, vzděláním, naprosto neliší od ostatních Američanů. Ostatně, jsou to Američané se svým vlastním, starým a neslábnoucím náboženstvím. Když však některý z nich zemře a je odvezen na hřbitov, kterému se říká "Boží akr", pochovají ho (do hrobu označeného jen prostým kamenem na důkaz, že před Bohem jsme si všichni rovni) podle původního zvyku: ženatý muž bude odpočívat v oddělení ženatých mužů, vdaná žena v sousedství vdavých žen atd.

Původně totiž bývali Moravští bratři organizováni a i budleli podle věku, pohlaví a stavu.

V sobotu večer se pořádá hudební festival světské i církevní hudby. Uslyšíte tu Bachovy chorály i ukázky barokní moravské chrámové hudby.

(Pokrač. na str. 6)

VESELÉ
VELIKONOCE
a bohatou pomlázku

O ČESKOSLOVENSKU

Dovoz z Východu

Země moskev bloku dodají letos do ČSSR potravin a spotřebního zboží za 36 milionů rublů. Jde zejména o pletené ošacení, prádlo, punčochy, bytový textil a kožené i kožešinové výrobky. Z Maďarska, Rumunska a východního Německa má přijít také módní obuv, kosmetika a různé nářadí. Na Slovensko se má importovat jižní ovoce z Kuby a jugoslávská zelenina, jablka a sušené ovoce.

Putovní výstava

Různé orgány už připravují na příští rok oslavy 30. výročí vítězství nad fašismem. Mimo jiné dohodli náměstci ministrů kultury sedmi východoevropských zemí společnou putovní výstavu výtvarného umění.

Styky s Thajskem

V polovině března navázalo Československo oficiální diplomatické styky s Thajskem, a to na úrovni velvyslanectví. — Čs. velvyslanec v Japonsku byl jmenován zároveň i velvyslancem na Filipínách.

Málo autobusů

Poté, co byla Československu v rámci integrace východoevropského bloku odňata výroba autobusů, pocítuje vnitrostátní doprava citelný nedostatek nových strojů. Celkově je autobusový park silně zastaralý, což se projevuje především nepravidelností v jízdním řádu, takže mnoho lidí chodí pozdě do práce. Problém lze řešit pouze dovozem nových vozů z Maďarska nebo z Polska. Ale odtud se — vzhledem k nedostatečnosti výrobních kapacit — rychlá pomoc čekat nedá.

Karloverská specialita

Tentokrát nikoli léčivé prameny, Becherovka nebo oplatky, ale škola, zvaná Artemis. Má kapacitu až 600 dětí, které se tu budou — podle stanovených diagnóz — čtyři týdny léčit a přitom nezmeškají nic ve škole. Program: ráno léčivé pití a lékařská prohlídka, pak vyučování, pak oddech, domácí práce a zase léčivé pití. Kromě toho se děti podrobí běžným lázeňským léčebným procedurám.

Inflace na postupu

Podle posledních zpráv z Německé spolkové republiky vstoupí tam od prvního dubna v platnost další zdražení, které se tentokrát týká jízdného na železnicích. Postihne především osm milionů západoněmeckých zaměstnanců a studentů, kteří dojíždějí do práce vlakem. Týdenní a měsíční jízdenky budou dražší o 5,5 procent. Běžné jízdné do vzdálenosti padesáti kilometrů stoupne o pět celých čtyřicetiny procenta, nad padesát kilometrů dokonce o sedm celých jedna deseti-na procenta.

Novinky z pop-music

První čs. beatová opera vznikla na téma novely Ivana Olbrachta Nikola Šuhajloupežník. Zpívá ji na dlouho-hrající desce Supraphon známá dvojice zpěváků — sourozenci Ulrychovi. — Zpěvák Jiří Helekal složil píseň Zrcadlová plocha. Sbor jako doprovod, mu tvoří někteří členové národního hokejového mužstva — Holeček, Kochta, Horešovský, Havel, Šima, Eyselt.

Kriminalita mládeže

V českých krajích bylo loni pro činy obecně kriminální povahy stíháno přes 16.000 pachatelů mladších 18 let. Je to celé 1% příslušné mládeže. Největší kriminalita byla v Severomoravském kraji, pak v Jihomoravském, Severočeském a v Praze.

Byl měsíc knihy

Březen byl — jako každoročně — Měsícem knihy. V Západočeském kraji spočítali, že tu teď prodají třikrát tolik knih než v roce 1961, že tu je 75 knihkupectví, takže na jedno připadá 50.000 obyvatel. Poznámka komentátora pražského rozhlasu: "Téměř bez přehánění lze říci, že hranice našeho státu se západním Německem začínají knižním pultem". To lze tedy říci pouze "s přeháněním". Očití svědci vědí, že ohy, hranice začínají ostnatým drátem, nabitým elektřinou, zoraným pásem pudy a několikanásobnými zábranami, jimiž procházejí husté hlídky se psy.

Málo povzbudivá pravda

Oficiálně je nyní, skoro už pět let po nastolení Husákovského režimu, v kultuře všech. no v nejlepším pořádku. Mezi sebou, neoficiálně, si ovšem jeho představitelé říkají pravdu, a ta není moc povzbudivá. Kultura stojí mnoho peněz a je s hlediska národohospodářského neefektivní. S vlastního, to je kulturního hlediska, je neproduktivní a netvořivá: do omrzení se opakuje, co tu už dávno bylo. Nové, průrazné talenty se neobjevily. Jen jedno funguje bezvadně: aparát, konference, svazy, systémy nařízení a ustanovení, větrné mlýny, které nic nemelou, ale točí se, protože do nich fouká vítr.

"Něco by se s tím mělo dělat", soudí někteří představitelé režimu, ale nikdo přesně neví, co by to mělo být.

V Tvorbě napsal nedávno Karel Boušek: "Pro další slibný rozvoj literatury se ukazuje nezbytným dát znovu příležitost všem čestným a schopným spisovatelům, kteří se chtějí svými díly upřímně podílet na realizaci těch ideových a estetických principů české socialistické literatury, které byly zformulovány 14. sjezdem KSČ, a k nimž se za celou spisovatelskou obec přihlásil předseda nového Svazu českých spisovatelů J. Kozák. Nikdo z významných spisovatelů by neměl zůstat zapomenut — žádný z nich by neměl setrvávat v pasivitě a v nečinnosti. Bylo by užitečné poslechnout si hlasy, které mají a chtějí s vnitřní poctivostí k dnešku, k lidem dneška, svým čtenářům, co říci." Potud Karel Boušek v nedávno Tvorbě.

Naproti tomu se ozývají jiné hlasy, které bez ohledu na efektivnost a tvořivost kultury zastávají nadále o

Stříbrná mince

Pamětní stříbrné stokoruny k stopadesátému výročí narození Bedřicha Smetany začaly vydávat Pobočky Státní banky Československé. Mince, které razila Státní mincovna v Kremnici ze slitiny o 700 dílech stříbra a 300 dílech mědi, mají průměr 33 milimetrů a váží 15 gramů. Autorem návrhu, který zvířel v neomezené anonymní soutěži, je akademický sochař Milan Knobloch z Prahy.

strý kurs. Jejich mluvčím je zvláště Jan Kliment, jehož argumentace se dá shrnout vlastně do jedné jeho věty: "Výhybky se dají přehodit na kolejkách, ne však v životě." Kliment se domnívá, že každá amnestie v kultuře by vedla k recidivě kontrarevoluce.

Ať už se díváme na události v Československu v roce 1968

jakkoli, byly pokojné, a nestalo se nic ani zastáncům tvrdého kurzu. Naproti tomu Maďarsko prožilo na podzim 1956 krvavé protisovětské povstání. Tam se o pozici spisovatelé začali vracet do života a literatury už po dvou letech. Jistě ne ke škodě maďarské literatury.

Jaroslav Dresler

DVĚ STRANY V SSSR?

Vystěhovat se legálně ze Sovětského svazu je velmi zdoluhavá procedura. I když v minulém roce opustilo SSSR asi 35.000 sovětských občanů, hlavně Židů, je už pouhé podání žádosti o vystěhování velmi riskantní záležitostí. Především je člověk vyhozen z práce, osočován jako nepřítel a zrádce národa, a nakonec si ani není jist kdy, a zda vůbec, povolení dostane.

Ale i v dnešní době ještě existují Enšpíglové, Švejkové a špiřmatí, s jejichž pomocí život píše anekdoty.

Tak v litevském městě Vilnius se sešla nevelká skupina sovětských občanů, kteří snili o tom, jak se dostat za hranice. Dlouho se nemohli rozhodnout, jak to provést, aby nebyli vystaveni všem nepříjemnostem obvyklých žadatelů o vystěhování. Nakonec způsob našli. Napsali do Moskvy Brežněvovi dopis následujícího obsahu:

"Drahý Leonide Iljiči!

Dáváme Vám tímto na vědomí, že my, níže podepsaní, jsme založili ve městě Vilnius sionistickou stranu "Cherut" (Svoboda) Vystupujeme naprosto otevřeně.

Jestliže během deseti dnů neobdržíme od Vás odpověď, budeme to považovat za Váš souhlas s vytvořením druhé strany v SSSR. Jestliže však existenci sionistické strany "Cherut" ve Vilnius považujete za nežádoucí, prosíme, aby všem níže podepsaným bylo umožněno odjet do Izraele." Následovaly podpisy a adresy.

Nebylo třeba čekat ani deset dní. Již třetího dne byli všichni předvoláni na milici. Dozvěděli že na zásah z "vyšších míst" jim budou urychleně vydány cestovní doklady a výjezdní víza a všichni musejí opustit SSSR do jednoho týdne.

Libuše Obrušnicková

Drobníčky z Československa

V Borkovicích u Soběslavi pokusně zkoušejí pohnovování lesů granulovanými hnojivy ze vzduchu — letadly. • Na dvoutýdenní turné odjel do Španělska Mužský sbor pražského symfonického orchestru. • Loni došlo v ČSSR k 5713 požárům s celkovou škodou 129 milionů korun. Jednou z příčin byly neopatrné hry malých dětí. • Stále vzácnější tatranskou květinu — protěž — nyní pro turisty pěstují zahradníci. Letos jich bude na třista tisíc. Plesnivec — protěž se stal dokonce módní na svatební kytice. • Pětasedmdesáté výročí tramvajové veřejné dopravy si připomněli v Olomouci. • Na návštěvu do ČSSR přijel oficiálně rumunský zahraniční ministr George Macoveanu. • Pouze tři dni potrvá a pět filmů předvede takzvaný festival britského filmu v Československu. • 3,140.000 tun ropy za rok zpracuje v irácké Basře rafinérie, kterou tam postavilo Československo. • Průměrně 800-900 dolarů činí vyvolávací cena sportovních a jezdeckých koní na mezinárodní dražbě v Pecínově u Benešova. • Československý soubor písní a tanců je na uměleckém zájezdu v Tokiu. Má tam velký úspěch. • Na choroby srdce a cév umírá v Československu každoročně na padesát tisíc lidí. • Na československých silnicích dochází při každé čtyřicáté havárii k smrtelné nehodě. •

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bodné místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace lecky unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno: Adresa:

Socialismus a kapitalismus

Ferdinand Peroutka

II.

Posledně jsme zahájili úvahu o současných posicích socialismu a kapitalismu. Je k takovému úkolu jedna podmínka: nepočínat si jako straník toho nebo onoho směru, nehledat a nezaznamenávat s větším potěšením vady a nezdary jednoho než druhého. Katastrofy a krutosti obou jsou dostatečně zapsány v historii. Socialismus je dnes nejhlasitější a nejnásilněji reprezentován sovětským komunismem. Odchýlili se menší komunistická země od sovětského svazu, musí počítat s invasí. Jsou miliony lidí, kteří socialismus jinak nepoznali, a jsou plni hněvu na něj. Jsou jiní, kteří jsou ještě plni hněvu na kapitalismus. Zkoumejme, jak socialismus nebo kapitalismus, bez ohledu na jejich manifesty, slouží prospěchu lidí, a jaký vliv to má na jejich posici.

Jak jsme už uvedli, smrt kapitalismu byla nesčetněkrát prorokována a nepřišla. Domníváme se, že jsme správně

méně — mnozí nikdy — citují jeho začátek. V něm Marx dříve, než kapitalismus začal proklínat, složil mu hold za jeho dílo, za to, že pozdvihl lidstvo k činnosti a tvořivosti, proti nimž všechna století minulé připadala jako lenivá. Až do konce svého života Marx si zachoval názor, že kapitalismus zahájil vývoj nezbytný k rozvoji lidské rasy, i když ji, podle dalšího Marxova názoru, potom ničil. Ačkoli Marx ovšem s konečnou platností velebil kolektivismus, byl bez příznivých předsudků o konkrétních schopnostech svého směru. Byl si realisticky vědom toho, že žádný kolektiv, žádné kolektivy by nebyly schopny zahájit tu čílu a vyspělou výrobu, jakou se v jeho očích vyznamenalo svobodné podnikání. Viděl jasně obě stránky věci: socialismus nemůže existovat bez velké, obrovské výroby ve velkých podnicích, bez jejich schopnosti chrlit spousty výrobků na svět; na druhé straně věděl, že v jeho době socialismus se všemi svými přívrženci nemohl takovou výrobu vytvořit. Neměl k tomu ani potřebných znalostí ani té odvahy, která se chápe všech úkolů. Jak Marx to viděl, svobodné podnikání a buržoasie byly historicky jediný činitel, schopný položit hmotné základy socialismu, přeměnit malou výrobu ve velkovýrobu, vynalézt technologii k tomu potřebnou a organisovat koncerny, tento základ budoucího komunistického centralismu. V Marxových očích historie předurčila kapitalismus k tomu, aby vykonal přípravnou práci pro socialismus. Potom, v jedné z opakujících se politických nebo hospodářských krizí socialismus vystoupí a převezme všechno, co svobodné podnikání vytvořilo.

Marx však očekával od buržoasie ještě více, ukládal jí také přípravnou úlohu politickou. Také na tomoto poli buržoasie měla být bezděčným pionýrem socialismu. S důsledností, již jeho přívrženci často nechťeli rozumět, Marx trval na tom, že socialisté musejí čekat, že revoluce buržoasní musí přijít před revolucí socialistickou a vykonat, k čemu proletariát sám nemá sílu: počkejme, až buržoasie zboří hlavní hradby minulosti, monarchii, církev, šlechtu, reakci. Teprve až buržoasie toto vykoná, proletariát, socialismus vystoupí na scénu a porazí buržoasii.

Musíme se ptát, zda toto všechno není obraz minulosti, a zda socialismus, představovaný sovětským komunismem, rychle nedospěl a nedohonil výkony kapitalismu. Chruščov vyhlašoval,

že co nevidět jej i předhoni. Výsledek zdá se smíšený. Po padesáti letech sovětská medicína patrně nijak nestojí za západní. Sověty ukázaly, co svede jejich věda, jestliže se soustředí na jeden úkol: sebevědomí západu bylo otřeseno, když sovětský Sputnik první se vznesl do prostoru a obkroužil zemi. Není vyloučeno, že něco podobného by se mohlo opakovat. Jsou na západě silné směry, které žádají, aby nesmírných sum jichž vyžaduje výzkum vesmírného prostoru, byly raději věnovány na zvelební života na zemi, na konečné potřeby chudoby v jejich koutech, na školy, umění a zábavu. Kdyby tak bylo rozhodnuto, komunismus a kapitalismus by se sobě vyrovnaly v tom, že oba by v některých ohledech vědecké bádání omezovaly, nefinancovaly. Rozdíl mezi nimi by byl ve výběru toho, co má být opomenuto. To by záleželo na tom, jaké kdo má hlavní úmysly. Záleželo by to na politice.

Až dosud na západě věda byla pěstována bez omezení — kdežto v sovětech některá vědecká bádání byla omezována a zakazována jakožto prý škodlivá socialismu. Sputnik byl brilantní a osamocený výkon. Jiné sovětské vědy, méně chladné k člověku, nepokročily tak daleko. A je otázka, zda vynalézavost svobodného západního podnikání i přes Sputnika nezůstala zatím větší než vynalézavost socialistická, jak tomu bylo za Marxu. Jeden fakt lze pokládat dokonce za přímý důkaz, že tomu tak je. Roku 1972 Amerika a Rusko se dohodly, že společně budou pracovat k tomu, aby "atmosféra" mezi nimi se změnila, aby bylo méně nepřátelství, aby místo toho, co rozděluje, bylo spíše hledáno, co spojuje. Tento cíl byl po celém světě vše uctíván. Jine, hmotnější stránky do-

hody se pomalu, postupně odhalovaly. Politická dohoda mezi Amerikou a Ruskem má rozsáhlé obchodní a hospodářské pozadí, z něhož možno usoudit, že vynalézavost kapitalismu ještě stojí na prvním místě, a že sověty jsou si toho vědomy.

Po druhé světové válce sověty rozprostřely na západě síť svých špiónů, aby chytili kapitalistickou výrobní tajemství. Ještě nedávno vzbudilo úžas a skandál ve dvou hlavních evropských zemích, když se jim odhalilo, kolika stům nebo i tisícům sovětských špiónů slouží jako hostitelé. Ale západ se naučil tuto patrně neměnnou okolnost přijímat s resignací. Z nějakých důvodů špióni, ačkoli byli tak četní, nedodali všechno, co sověty potřebovaly, snad proto, že nestačí jen znát tajemství vynálezu, je třeba také vědět, jak s ním prakticky zacházet a jak podniky vést. Když o dohodě s Amerikou jednaly, sověty vtělily do ní ujednání, že si koupí některé americké vynálezy, částečně za peníze, částečně za politickou vřidnost, a příjmou i pomoc amerických kapitalistů a odborníků, aby je pomohli zdomácnit na ruské půdě.

Bezprostředně po druhé světové válce ony historické vázky, jež váží socialismus a kapitalismus, se naprosto klopnily na stranu kapitalismu. Nikdo neočekával pomoc od socialismu, kapitalismus byl beze vší pochyby jediný činitel, který byl schopen vyrobit a dodat. Amerika nabídl pomoc všem, sověty z politických důvodů ji odmítly a menším komunistickým státům, které jim byly poddány, zakázaly ji přijmout. To vytvořilo v Evropě jakousi velmi citelnou hranici. V jedné její části následovala desetiletí chudoby — již je možno pokládat za zbytečnou, nenutnou. V druhé části, v zemích, které americkou pomoc přijaly, rychlá jejich obroda byla nejviditelnějším — nejnepepíratelnějším triumfem kapitalismu. Připomeňme k tomu, že každý triumf je dočasný, a že během doby bude vystaven

novým zkouškám. Sovětský komunismus měl dvě největší ctižádosti: stát se nejlivnější velmocí — která nakonec bude poroučet světu. Za druhé — předvést světu, jak vysoká bude životní úroveň, až s člověka spadnou okovy kapitalismu. O první z těchto ctižádostí sovětský komunismus spíše mlčel, aby demokraté si nezačali dávat pozor. Avšak druhou svou ctižádost, dokud byl v příjemném stadiu theorie a slov, komunismus předváděl v křiklavých barvách. Životní úroveň bude "netušená", "dosud nepředstavitelná", každým způsobem nebývalá. Pohled na půl století ukazuje, že to přišlo zcela jinak. V této věci komunismus utrpěl svou nejhorší porážku, kapitalismus získal největší triumf, který překáží tomu, aby jeho tak často předpovídaná smrt se dostavila. Marx uznával průkopnickou roli kapitalismu v jiných věcech, avšak fakt je, že kapitalismus se stal průkopníkem i vysoké životní úrovně, a komunismus se lou dal daleko, daleko za ním. Životní úroveň, již dával — byla někdy nepředstavitelná v jiném smyslu. Místo, aby byla zvýšena v komunistických zemích byla na dlouho snížena. V Americe i v evropských zemích reálný příjem pracujících byl za jednu generaci zdvojnásoben, život o to dvojnásobně obohacen. V komunistických zemích bylo zatím studené šero. Zde člověk denně hledal, kde by dostal maso, kde mléko, kde nějaký nástroj, kde by hydl.

At' jakkoli je přitažlivá vysoká životní úroveň, nemá být postavena nade všechno. Mívá i své pochybné stránky. Ale v soutěži, již komunisté sami vyhlásili, kapitalismus po půl století se ukazoval jako nepochybný vítěz. A lidé necítili velké nutkání zakroutit krk tomu, kdo je lépe živí a hojněji jim opatřuje všechny životní potřeby.

Budeme mluvit o dalších příčinách, proč kapitalismus zatím přežil všechna proroc-

NA LEPSÍ K VAŠATOVÍ

ně zjistili hlavní příčinu toho: kapitalismus se vyvíjel s dobou, ustupoval — rád nerad — potřebám a vůli moderního demokratického státu. Staré Marxovy kritické salvy jdou nad hlavou kapitalismu, jak existuje v druhé polovině našeho století. Zůstane tajemstvím, co by Marx řekl k modernímu reformnímu demokratickému státu, byl to muž velkých, neoblomných vášní. Je však známo, že Engels, který přežil Marxe a pozoroval první kroky reformy, odvolával ke konci svého života některá příliš důrazná tvrzení marxismu.

Pokročíme k dalším příčinám toho, proč kapitalismus dosud nebyl smeten jako něco co bylo zcela přežito a čeho už není nejmenší třeba. Marx odkázal kapitalismu trvale špatné jméno, avšak mohli bychom místo "kapitalismus" říkat "svobodné podnikání" a tak poněkud převést pozornost od peněz k činům. V pořadí příčin, proč kapitalismus (svobodné podnikání) přežil, stojí na druhém místě otázka výrobnosti, výkonnosti. Můžeme to dokonce nazvat příčinou obrovskou. A můžeme se domnívat, že Karl Marx snad nejvíce ze všech by byl litoval toho, kdyby kapitalismus byl nikdy neexistoval.

Z "Komunistického manifestu" Marxovi epigoni nej-

PŘÍJEMNÉ A RADOSTNÉ SVÁTKY VELIKONOČNÍ A BOHATOU POMLÁZKU

všem našim váženým zákazníkům, přátelům a známým
z celého srdce upřímně přeji

Dr. h. c. Karel F. Stekr

Jarmila Z. Stekr

LITTLE NECK REALTY, 254-13 Northern Blvd., Little Neck, New York 11363

Telefony ve dne i v noci do kanceláře: 224-0300 (Code 212)

do domu: 487-2948 (Code 516)

Přímá linka Great Neck a okolí 466-5787

RADOSTNÉ SVÁTKY VELIKONOČNÍ A

BOHATOU POMLÁZKU PŘEJE

OTTO F. KUCERA

Jihočeské Velikonoce za první republiky

E. Miklová-Koukolová

Příchodem Velikonoc obrozoval se všechn život na samotě za řekou Nežárkou. Na krůvku v koši pípala čerstvě vylíhla housata, líčky a kuřata, na zápraží na výsluní poskakovala kůzlata s jehňaty, ve chlívě, v jehož klenutí v hnízdech švitořily vlaštovičky, telila se Kropená a Tyrola a prvníčku prasnici muchlal celý tučet růžových prasátek. Barčino hříbě Lucinka prvně vyběhlo na dvůr a i ten Mourek, malá Kadlínková cvičená kočka se zas okotila ve forotní posteli přes bedlivé hlídání všech pomáček. Z blízkého lesa zalétávaly do humen hladové vrány ulovit z houfu havěti kořist pro svá mlád'ata.

Trávník dělicí samotu od kovárný a ode vsí, musel být do svátků jak mlat vymetený březovými košťaty. V jeho svěží zeleni, jak v hedvábu, rozhozeno sedmikrás, dál kolem břehu Žirovníčky, až do cípu Nežárky jak sněžnou závějí bělaly se sasanky pod vrbovím a olšemi krčil se jaterník vedle pyšných blatouchů, které se jako zlaté dukáty vzhlížely v prudké, jarní, povodni vyčistěné řece.

Na lískách vlála vřetena jehněd, na jívách stříbrné kočičky jak buchtíčky nadýchnuté, olše na břehu řek a duby na tarase nalité mízou,

jen rozpuknout a vyrašit. Včelky v bzukotu svou pílí velebily jaro, vrabci se hašteřili se špačky, skřivánci trilkovali nad oráči, ptactvo se pomalu navracelo do svých starých hnízd, čápi na starou lipu nejdřív. Všecko na dvoře, za humny, které voněly ještě haldami chvěje a za stodolou přehoušlemi fialek, dál na ouvratích k polím přes louky k rybníkům dralo se o překot ven k životu jarním dechem velikonoce ze studené ještě země.

Svatý týden počínal Květnou nedělí. Na památku slavného vjezdu Páně do Jerusalema světily se ratolesti kočiček. Tatínek malým klukům Kadlíkovi a Béd'ovi vázal velké kytičky z jivových prutů a jedlové chvoje, do toho napíchal kočiček jen se stříbrilo a navázal na ně fá-bory všech barev. Pevnou kšandou se navlékly na rameno, takže klukům na zádech stály jako svíčky; fá-bory ve slunci vlály, zvony vyzváněly, jak průvod obtácel kostel, v slavném zahájení Velikonoc. Posvěcené kytky nesměli kluci z ramen sundat až doma, kde je tatínek rozebíral. Proutky kočiček napíchal k mezím do polí, položil pod vrata a za trámy na půdě a ve stodole, aby ochránily od ohně a jiné pohromy. I dobytku do

žlabu, aby uhynutí bylo zažehnáno.

V tom velikonočním týdnu všichni domácí byli v jednom kole od božího rána až do tmy tmoucí. Bílilo se a gruntovalo stavení, tolika malé havěti sloužit a do Velkého Pátku musel být na jetelištích sebraný kámen — přes svátky "kvaltem" jeteliček v rose povyskočí, kámen zaroste, kosu na zlost sekáčům stupí. Maminka byla zlatá osa, kol níž se všecko točilo. Sama tak pilná a šikovná, že nebylo možná vedle ní všelijak utlouct čas. Neokázale vnitřně založená a hluboce zbožná dodržovala všechny náboženské starobylé zvyky s vážným úkonem ve víře svých předků, jak roční doba kázala. Denně musel někdo z domácích na pobožnost Křížové cesty a ku sv. zpovědi. Na zelený čtvrtek museli mužští zasít hrách, aby hodně sypal. A jak z kostela zaznělo gloria, velcí kluci Pepík s Hondou třásli ovocnými stromy, aby se urodilo dost ovoce. Posledním zavoněním, v 9. hod. ráno uletěly zvony do Říma. Kostelník na věži otevřenými okenicemi do všech stran řehťal řehťáčkou poledne; tím oznamoval celé vsi přísný půst, který potrvá až do Bílé Soboty do 12. hod.

Na Velký Pátek, kdy ještě celé stavení dýchalo pokojným spánkem, jen kohout vítal zakokrháním rozbřesk dne, a tatínek šel zasypávat kořím ovsa do žlabů, tu maminka vycházela před sluncem východu na humna a na sad, u staré švestky "bosňáčky" poklekla obrácená k východu a políbivši zem, vroucně se modlila. "Sluničko z hory vychází, Pán Kristus se na smrt stroj. Pilát se ho ptá: Pane, proč se tak těseš? Máš-li zimnici, nebo psotnici? Zimnici, ani psotnici nemám. Jen na svou přehořkou smrt vzpomínám.

Kdo na mou přehořkou smrt vzpomíná, ten zimnici a psotnici pozbejvá." Pak se devětkrát pomodlila Otče náš, aniž řekla Amen a po každé zbožně políbila zem. Z Nežárky a z obou potoků Žirovníčky a Kamenicky se lehce přes trávník táhl závoj mlhy, nad Tálama slabě blikala Jitřenka, nad Jonášovým sosním se rýsoval srpek měsíce a tatínek jdoucí pro proudící vodu do řeky na umytí všech, aby byli celý rok "frišní", "petrachtoval" nebe, zda se zakalí, nebo se na východě z červánků vyhoupne slunce a předpoví tak rok ourodný a dobrý, nebo suchý a žíznlivý, sprchne-li. Jako bedlivý hospodář, měl vždy na paměti všechny lidové pranostiky. — Děti dlouho věřily v otvírání pokladů v Tálech vyso-

ko v "panských Kopcích" pod velkými tajemnými balvany, při zpívání pašijí — panem řidicím, varhaníkem. K obědu k polévce "Durčinně" přidělané jen podmáslím byly jidášky. Přísně maminka dodržovala půst. Všichni se pokřizovali, když maminka metličkou žitných klasů smáčených ve svěcené Tříkrálové vodě světila svou rodinu a pak všechny kouty domu až na humna k polím, říkajíc svatá slova: "Požehnáni Boha Otce i Syna i Ducha svatého sestoupiž na nás a zůstávej s námi po všechny věky věkův amen." Tím zažehnávala všechnu zlou moc, povodeň, krupobití, běsnění blesků a ohně i zloděje.

Na Bílou Sobotu se v zádi kostela páčil "Jidáš". Malí kluci s křížkem uhlíku na čele přinášeli konývku svěcené vody a pytlík dřevěných uhlíků, jenž visíval jako měšec hojnosti ve špiži. Hojnost se z maminčiny pile smála odevšad. Na nudlovém vále, na jitrnicových prknech všude bábovek a mazanců jak ze zlata, zdobených dvoj a trojpletenecem od středu točitě po bochánku, nebo jen na kříž rozřízých, uprostřed nich trůnil beránek v hliněné formě pečený. Na kamenném dláždění před pecí navršeno pekáčů s velikonoční hlavičkou z vajec a uzeného masa, řezábkem se také leckde zvala. V předním "lochu" na šrákách visela stažená koza s kůzlata a beran, ve špiži džberíky švestkové tradiční omáčky, jež se jedla studená k mazancům. Vůně, rajská vůně velikonočních dobrot se táhla až na dvůr a libě se chřípím vdechovala. Před polednem rok co rok celá ves dodržela dvě minuty ticha ve vzpomínce na své vojáky, padlé ve světové válce.

Pepík s Hondou z trubaček od hasičů z věže kostela do všech světových stran táhle a smutně vytrubovali na křídlovku. Kde kdo byl, jako na povel stanul, muži s obnaženými hlavami. Zavoněním v poledne končil půst. Ve sváteční odpolední náladě tatínek pletl se syny dynovačky z červených proutků, pěkně do čtverhrana rozmarinkové, aby byly pružné a dobře přilehly. Holky — Milka s Mařenkou malovaly kraslice špendlíčkem ve vosku smáčeným, v mnoha barvách i cibulových šlupkách, celou kopu pro velikonoční hry sekanou a šibeníčku. V parádní sednici na "veškosnu" byly plné chlebové ošatky pomlázky od vesnic-kých vyhlášených malířek, jen se srdce smálo. Stará ko-stelnice s dcerou a vnučkou po kolik už generací malovaly všemi vodovými barva-

mi kytičky a milostné říkání do středu vejce, okraje pak na šráčku štětečkem kroužily, a pak kraslici potřely lakem. Ponocná zas na jasně růžovou kraslici malovala bronzem ve vosku rozpuštěným řídké metličky a hvězdičky. Ale nejvzácnější kraslice byly od staré tety malíkovské mlynářky. Kouzelné, ba zlaté měla ruce, fantasií na různé vzory úžasnou. Jemné, jak krajkové růžice ať už jemným špendlíčkem s voskem malované od špice ku špici nebo zprostřed vejce proti sobě zrovna jásalý sladěnou barevností v překrásné karmazínové barvě, která se stkví na blat'ackých vyšivkách svatebních zavíječek, krejzlů a košílek blat'ackých krojů. — Dětem se však nejvíce líbily oblékané vejfuky, zlu-kovské tety Tonky. Dvě protilehlé čtvrtě vejce byly polepené barevným sametem, lemovaným zlatými cokyňky. Na bílých čtvrtích zas byly nalepené kytičky, čtyřlístky a andělíčky a přetažené zlatým dracounem. Na špicích zapíchnutá kokarda z různobarevných mašliček — nahoře s ouškem k pověšení. Teta zářila, co přivezla za radost, ale tatínek míní, to že je spíš panská pomlázka, do selské sednice že se nehodí, ani pro mizernou selskou ruku, spíš pro fajnové panské ručičky.

Na slavné večerní Vzkříšení každý mladý musel vyšláp-nout v novém, aby ho velikonoční beránek nepodělal. Do poslední chvíli domácí švadleny a krejčí převeliké pilno a potom zase jedovaté jazyky klevetnic. Z celé kolatury věřící spěchali k Božímu hrobu, kde malí kluci ministranti se den co den střídali v hlídání sv. těla Páně, klečící trpělivě za pár šestáček. Bolestné Tělo Páně spočívalo v jeskyni Božího hrobu v takové záplavě svíc a květín, až zrak přecházel. Jak jen mohla farská slečna Julinka se starou Johanou vypěstovat zrovna na velikonoční čas tolik kvetoucích hyacintů, tulipánů a muškátů, bylo všem podivem. Na stupních červeným kobercem krytých klečela maminka v modlitbě, libajíc všech pět otevřených ran Páně na kručifixu a za ní už čekali další, ženy, muži, omladina.

Do přítmí kostela zaplály rozžaté svíce, šum jako vánek přelétl zástupem, jímž procházeli kněží s ministranty s kadídlkem, ve zpívaných modlitbách vyzvedli sv. monstranci fialovým sukrem zastřenou. S odkrytou pak u ol-táře pan farář zapěl "Vstalt' jest v této chvíli." Na kůru se přidal sbor a všichni věřící — plným hlasem. Čtyři starci důstojně se tváříci rozestřeli nad p. farářem v

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připlujeme též čtvrtletně.

•

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.*

•

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

pluviálu nebesa a průvod se ubíral přes kamenný most vzhůru vsí touž cestou, jako dávní předkové odpočívající — plným hlasem. Čtyři všech oknech, kam oko dohlédlo, hořely svíce zabodnuté v jehlanu. To na památku slavného Vzkříšení Páně, že v podobě sv. monstrance tudy krácel sám Pán Ježíš a nahlížel do oken, přinášeje požehnání rodinám. Výměnkáři, kteří hlídali doma nemluvnata — padali před svými vraty na kolena a zbožně se bili v prsa a křičovali se. Dechová hudba slavnostně vyhrávala do kroku, lidstva z daleka široka, konec průvodu k nepřehlédnutí.

Dávno již pohasl poslední červánek, tu a tam vyskočila i hvězdička na nebi — když po slavném "Tedeum" a požehnání rozházeli se všichni s blaženstvím v srdci domů. Kluci se přitočili k holčákům, poštipat novou parádu, aby je báby neuhraňly. U leckterých vrat milenci stáli, už okázale svou lásku netajíce a který měl přesporní vyhlídnutou, doprovázel ji přes pole a zšeřelý les, do její vsi.

Božíhodové ráno, plné slunečního jasu, který zlatil rozpuklé kvítí a roz dováděně laškoval s perličkami rosy, jež se duhově třpytila i na mladém osení, bylo v boží přírodě i ve vsi ještě slavnostnější včerejšího večera. Márinka kostelníková skřivánčím hláskem zpívala solo, kořikery housle i klarinety hrály, varhany lehce jen přizvukovaly písničkám, kostel sv. Prokopa zněl vrcholnou slávou Velikonoc, Oltáře samý květ, zlato a stříbro, krajky napiglované jako list, křeží v zeleném ornátu barvy naděje. Po mši sv. po celém hřbitově hloučků v přátelském hovorů. Dohazovači Franti z fochtru merčili — které grunty by spojili svatbou, jak se mladí k sobě mají, které nevěsty už pod čepcem zrajou. Kluci, dynovačky stočené v kapsách, honem je rovnali, pošvihovali holky, jen tak na "prubu" špásem, na zítřejší pomlázku. Holky je upejpavě zvaly, jen ať přijdou, žádná by nechtěla, aby jí pomlázka zbyla k posměchu, že kouše řetězy, aby jí nebolely po celý rok zuby.

Na konci vsi za Kosařovými humny, kde se pěkně opíralo jižní slunce, od nepaměti se hrály velikonoční hry "šibenicka a sekaná". Břeh od pole tu byl mírně svažný, travička hustá a nízká, jak hedváb měkká. Po ní se koulela kraslice k t'uknutí druhé, ze šindelu opřené o břeh hezky daleko. Šibenicka se hrála v hloučkách po celé délce břehu. Bylo tu hádek i smíchu a pláče nad rozšlápnutou kraslicí. Okouněla tu batolata s babičkami, každý se zastavil, zakibicoval, zavzpomínal svých mladých let. Velcí kluci, i mladší ženáci hráli velikonoční

čáru o šestáky. Každý pinkající si vymyslí čarující říkačky a napínal tím všechny dychtící po dalším pinkání. V družnosti a přátelské pospolitosti hrávalo se na návsi před umetenými vraty.

Vždycky o Hodě božím ochotníci se hráli podařenou veselohru. Kdepak by mohly oči rozjiskřené tolikou radostí zaslzet zoufalstvím dramatu.

Ó, zlaté, pohádkové mládí, vzhlížející se v zrcadle svých dnů jen v toužení po lásce, v žertování s jasným výhledem do budoucnosti, bez rmutu a tíživých starostí. Pomlázka, velikonoční pondělí, nedalo omladině ani dospát! Kluci ve vyšívaných košilích s vlající červenou pentlí u krku, bujaří mladím a jarem vyhledávali poschovávané holky, aby je důkladně a vesele vyšlehali pomlázkou. Holky na dynovačky vázaly barevné mašličky; do vyšívaných šátečků do uzlíku dávaly po 4-6 i svému znejmilejšímu po tuctu kraslicích, ještě chasníky uctily vaječným koňakem a mazancem. Dostal-li někde nevitáný dotěra lichý počet, zpravidla tři kraslice, dostal "klepec" košem, aby víc za holku nepálil. Bylo smíchu, píštění, výskotu, po celé vsi, jež byla ten den jak rojením rozšumněný včelí úl. Jen z města Jindřichova Hradce přicházeli malí chudí koledníci. "Paňmámo zlatá, dejte vejce červený, nebo bílý, slepička vám snese v koutku na zeleném proutku jiný!"

Ale i ti, bohatě obdarováni vmísili se mezi děti, do velikonočních her, které se hrály až do setmění, kdy se už velcí strojili do hospody k muzice. O příští neděli zvané "provodní" se tančilo ve vřklních vsích, jen jarošovští farníci tančili o velikonočním pondělku a tou výsadou se tolik pyšnili nad přespornáky. Za pomlázku nejenom kluci holčákům roztočili faldy ve večerní tancovačce, ale o červencové pouti na sv. Prokopa dávali za ni perníková srdce a pytlíky poutě od strážských perníkářů. "To tě, aby skoupili naši kluci půl krámu, voplátka poutě bude třeba pro čtyři syny," postesknul šetrný tatínek; ale mamínčino zlaté přející srdce nikdy ničeho pro radost dětí nelitovalo, rozumělo tolik mládí, radostem a touhám svých šesti dětí i jejich kamarádům, jimž byla samota druhým domovem.

Tak v Jarošově nad Nežárkou v jihočeské blatácké vesnici — rozložené v údolí při toku tří řek a kolem kostela uprostřed na vršku se vypínajícím, staročeské zvyky svou libeznou prostoduchostí prolínaly lidskou duší láskou, zažehnaly mnohdy i sousedské nesváry, stmelily celou ves v jedinou velkou rozjásanou rodinu v pohodě jarních svátků a radostí.

Interview s P. Litvinovem

Do Vídně před několika dny přibyl jeden z nejznámějších sovětských disidentů, Pavel Litvinov s rodinou. Litvinov je vnukem někdejšího sovětského ministra zahraničí Maxima Litvinova, jehož vášnivá řeč na obranu Československa v době mnichovské krize v tehdejší Společnosti národů, řeč na obranu malého národa před agresí, vešla do historie. Bylo proto jen samozřejmé, že Maxim Litvinov byl před podepsáním paktu mezi Hitlerem a Stalinem své funkce zbaven.

Jeho vnuk Pavel Litvinov není politik, ale přírodovědec. Přesto cítil jako svou povinnost protestovat 30 let po řeči svého dědy proti znásilnění Československa jinou světovou velmocí. Jeho protest proti okupaci Československa v srpnu 1968 na Rudém náměstí v Moskvě vedl k jeho odsouzení a po té k vyhnanství na Sibiř, odkud se teprve před 15-ti měsíci vrátil. První zpráva o tom, že má přiletět do Vídně, byly nepřesné. Podle nich mu totiž měl být povolen týdenní pobyt v zahraničí. Jak se však po Litvinovově příletu ukázalo, jedná se jen o další příklad metod, jak se sovětská KGB zbavuje nepohodlných členů. V rozhovoru s rakouskými novináři o tom Litvinov řekl:

"Když jsem se před 15 měsíci vrátil z vyhnanství na Sibiř, nemohl jsem v Moskvě pracovat. Nedostal jsem tam pracovní povolení a živil jsem se příležitostnou prací. Úřady mi dělaly neustálé těžkosti. Tři měsíce po mém návratu za mnou přišel agent KGB a vyptával se mne na případ Jakira, Krasina a dalších. Když ho moje odpovědi neuspokojily, nadhodil, že bych si mohl najít jiné místo, kde bych žil, když se mi sovětské zákony nelíbí. Od oné chvíle mi bylo jasné, že v Sovětském svazu dál žít nebudu moci."

V další otázce se ho novináři zeptali, zda chce zůstat i v emigraci politicky činný. Litvinov odpověděl, že se nepovažuje za politika, že jeho pozornost patří spíš otázce lidských práv. "V našem boji nám šlo o morální cíle, o solidaritu s pronásledovanými,

jenže v Sovětském svazu jsou to ve velké míře politické otázky. Na západě jsou mi nejbližší skupiny Amnesty International, Budu i nadále usilovat o to pomoci mým přátelům doma." V této souvislosti projevil Litvinov obavu o osud Vladimíra Bukovského, který je přes svůj špatný zdravotní stav držen v samovazbě, a o osud generála Grigorenka.

Na otázku, proč mu, podle jeho názoru sovětské úřady povolily odjezd, odpověděl — že jeho odjezd byl dobrovolný jen potud, že nebyl — na rozdíl od Solženicyna — posazen do letadla v doprovodu strážů a pokračoval: "Je nepochybné, že dnes si v Sovětském svazu nepřejí procesy a skandály s takzvanými disidenty — tohle slovo nemám ostatně rád — , jejichž jména jsou na Západě známá. To však neznamená,

že se takové procesy nekonaají mimo Moskvu. Před nedávnem byl na příklad odsouzen Viktor Cholesterolov a můj přítel Gabriel Superfin, ne však v Moskvě, ale v Orlu. Pokud se mne týká, vědí sovětské úřady, že můj hlas, pokud přichází ze Sovětského svazu, nalezne větší ozvěnu než když bude přicházet ze Západu. Tam bude stále tišší a nakonec zcela zanikne. Ale v Sovětském svazu je stále ještě dost lidí, kteří budou v boji o lidská práva pokračovat."

Další otázka zněla, zda podle jeho názoru povede mezinárodní uvolnění také k uvolnění uvnitř Sovětského svazu. Pavel Litvinov k tomu řekl:

"Jistě je dobré, když se lidé z různých zemí mohou setkat a navzájem poznat. Nedomnívám se, že stačí, když se setká pan Brežněv s panem Nixonem nebo ředitelé několika továren. Opravdové uvolnění může nastat jen tehdy, když se bude týkat i obyčejných lidí." Z Vídně odjížděl Litvinov do Itálie, kde právě v té době probíhala stávka železničářů, takže musel svou cestu v Benátkách přerušit. Když se ho novináři zeptali, zda už někdy viděl stávkující dělníky, přiznal Litvinov, že dosud nikdy v životě. "Moc mě to zajímá a těším se na to."

ph

Krok k lepším vztahům

Východoněmecký režim tvrdí, že západní Berlín je a musí zůstat na Německé spolkové republice nezávislý nejen v politice, ale i ve sportu. Pojmutí západního Berlína do sportovní dohody mezi Německou spolkovou republikou a Německou demokratickou republikou odmítal. Důsledkem toho všechna vyjednávání mezi západoněmeckým a východoněmeckým sportovním svazem ztroskotala a po nezdařených rozhovorech, které se konaly loni v červenci v Magdeburku se zdálo, že dorozumění je beznadělné. K takové skepsi nemálo přispěl incident, který se po magdeburských rozhovorech odehrál při plach-

tařských závodech ve východoněmeckém pobaltském městě Rostokách, a jichž se chtěli zúčastnit jak západoberlíňští tak západoněmečtí sportovci. Tezí o třech německých státech tam pořadatelé závodů demonstrovali tím, že vedle vlajky Německé spolkové republiky vyvěsili též vlajku západního Berlína. Západoněmečtí sportovci proti tomu protestovali, a když pořadatelé protest nerespektovali — z Rostok odjeli.

Dostí proto překvapilo, když 5. března zatelefonoval vedoucí funkcionář východoněmeckého sportovního svazu Manfred Ewald do západoněmeckého sportovního ústředí ve Frankfurtu a navrhl další rozhovory. Předseda západoněmeckého sportovního svazu Wilhelm Kriegel návrh přijal a nedávno oznámil, že došlo k dorozumění — že má být západní Berlín do meziněmecké sportovní dohody přece jen zahrnut. Podrobnosti však domluveny nebyly. Kriegel označil výsledky vyjednávání za kostru, kterou bude nutno naplnit teprve dodatečně životem. Nicméně západoněmecký starosta Klaus Schütz se vyjádřil optimisticky. Vyslovil naději, že byl učiněn další krok ke zlepšení

vztahů mezi německými státy, a to ve smyslu čtyřmocenské dohody.

Zdá se, že východoněmecký režim projevil ochotu ke kompromisu pod tlakem z Moskvy. Kremelští vůdci, jak známo, chtějí uspořádat olympijské hry roku 1980 v Moskvě a zřejmě jim záleží na tom, aby německý zástupce v olympijském výboru Willi Daume, až se bude projednávat, kde se mají olympijské hry konat, sovětskou žádost podpořoval.

ŠKODA v Irsku

Podle smlouvy s firmou Toyota Ireland se budou v Irsku montovat čs. osobní automobily Škoda 110 L. Všechny díly a součástky — kromě pneumatik a autobaterií — budou pocházet z Československa. V prvním roce se počítá s montáží 500 vozů.

Zase na Petřín

Po technických úpravách byla opět pro veřejnost otevřena pražská Petřínská rozhledna. Věž, vysoká 60 metrů, byla postavena v roce 1891 k jubilejní zemské výstavě v Praze. Je zároveň stžárkem pro hlavní pražský televizní vysílač.

SPORT

Výsledky 19. kola II. fotb. ligy: Kladno-Hradec 1:1, Vitkovice-Pardubice 1:0 B. Bystrica-Trenčín 1:0, Bardějov-Jablonec 1:0, Bohumín-Třinec 2:1, NHKG Ostrava-Ústí 2:1, Martin-Prievidza 3:0 — Kys. N. Mesto-Pov. Bystrica 2:1. Tabulku vede Třinec s 26 body před Jabloncem a Bardejovem s 23 body. V posledních dvou přípravných utkáních před mistrovstvími světa, čs. repr. mužstvo porazilo finské hokejisty 3:1 a 4:2. První zápas se hrál v Popradu, druhý v Praze. Světový šampionát probíhá v Helsinkách.

Mladí hokejisti USA si vybojovali účast na příštích mistrovstvích světa v záp. Německu, když na kvalifikačním turnaji v Lublani (Jugosl.) získali prvenství beze ztráty bodu. Američani postupně porazili Rakousko, Norsko, Rumunsko, Holandsko, Japonsko záp. Německo a Jugoslávii.

Poslední ze série 4 kvalifikačních utkání rozhodlo o novém účastníkovi I. hok. ligy. Stal se jím celek TJ Gottwaldov, který v rozhodujícím zápase porazil v Lipt. Mikuláši místní SK 2:8.

Los Angeles a Moskva jsou kandidáty na uspořádání olympijských her v roce 1980. Na uspořádání zimní Olympiády v témže roku kandidují Chamonix, Vancouver a Lake Placid v USA. Oznámil to oficiálně sekretariát Mezinárodního olymp. výboru v Lausanne. O tom, kde se budou hry konat, rozhodne hlasování na příštím zasedání MOV ve Vídni, letošního 23. října.

—pza—

VELIKONOCE V SALEMU...

(Dokončení se str. 1)

Od jedné hodiny v noci na neděli chodí ulicemi kapela, náležející ke kostelu a — přirozeně — tvořená Moravskými bratry, a hraje a zpívá chorál: "Vstávejte, spáči, noc už odlétá, probud' se konečně, Jeruzaleme!" A lidé vstávají a přidávají se k průvodu, a zpívají sebou.

Cílem je Starý Salem, původní osada, přesně podle archívních nálezů restaurovaná, sloužící dnes jako muzeum, s náměstím, kde na pódiu k tomuto účelu postaveném, slouží na úsvitu Božíchodové neděle reverend Richard Amos mši, kterou v nepohnutém tichu zahajuje zvoláním: "Pán vstal z mrtvých..."

A potom, po mši jdou všichni v předlouhém průvodu — za tichého modlení na hřbitov, na Boží akr. — Lidé se rozestaví mezi hroby a kapela zahraje Beethovenovu

Hymnu na Vzkříšení. Modlení tiše pokračuje a jak přibývá červánků jitro osvětlí na hrobech záplavy květů a v pozadí svěže zelené pahorky.

KDO PO SVOBODOVI?

Zahraniční tiskové kanceláře zaznamenaly zprávu o nemoci presidenta Ludvíka Svobody. Oficiální zpráva z Prahy oznamovala, že president je ve státním sanatoriu a že nepřijímá návštěvy. Onemocnění 78letého presidenta tak znovu vyvolává otázku, kdo ho dříve či později v této vlasti jen reprezentativní funkci vystřídá. Presidentovo zdraví bylo nejspíše už nejméně dva roky, dosud však nebylo nikdy oznámeno, že by se léčil v nemocnici. V několika uplynulých měsících Svoboda nevykonával své formální povinnosti, osobně nepřednesl ani tradiční novoroční projev a neobjevil se ani na oslavách komunistického převratu.

Podle zahr. zpráv, jistý velvyslanec, kterého Svoboda přijal v prosinci sdělil, že presidentova mysl byla už tak rozrušena, že rozhovor s ním byl prakticky nemožný. Vloni v březnu byl Svoboda, jak známo, ještě jednou zvolen do pětileté presidentské funkce.

Jeho nástupcem by mohl být například Alois Indra, třiapadesátiletý dogmatik, který je od prosince 1971 předsedou Federálního shromáždění. Zahraniční pozorovatelé v Praze soudí, že presidentská funkce by mohla neutralizovat jeho vliv a posílit tak pozici Gustava Husáka. Gustáv Husák by sám připadal v úvahu jako kandidát, ale pozorovatelé se domnívají, že je to nepravděpodobné, protože by asi nechťel opustit funkci generálního tajemníka strany, v níž spočívá skutečná moc. Zdá se totiž nepravděpodobné, že by Husák mohl spojit presidentskou funkci s funkcí generálního tajemníka, neboť by to vyvolávalo řadu nepřijemných vzpomínek na období Antonína Novotného. Novotný byl kritizován právě také za kumulování těchto funkcí a k jeho nejostřejším kritikům patřil právě Gustáv Husák.

Mák — léčitel

Možnosti zvýšení osevních ploch mákem v Severomoravském kraji pro využití v lékařství byly projednány s péstiteli máku ve spolupráci s Výzkumnou stanicí olejnin v Opavě a zástupci podniku Slovafarma v Hlohovci.

Dojde pravděpodobně k rozšíření z původních 500 ha na 800 ha osevních ploch. Slovafarma je ročně schopna zpracovat asi 10.000 tun makovic.

ŠTĚSTNÉ ZAKONČENÍ

A. Pořízková obdržela povolení odjet z Československa i se svými dvěma dětmi. Informaci o tom přináší jak tisková kancelář Reuter, tak francouzská tisková kancelář AFP. Anna Pořízková byla zatčena v září 1971 společně se dvěma Švédy, když přiletěla tajně do Československa, aby se pokusila odvézt svou dceru Pavlinu. Oba Švédové byli odsouzeni k šestiletému žaláři, později byli však deportováni do Švédska. Paní Pořízková byla rovněž odsouzena do vězení, výkon trestu byl však odložen, protože v době svého tajného přiletu byla těhotná. Druhé dítě, chlapec, se pak v Československu narodilo. Anna Pořízková žila u svých rodičů poblíž Brna, nemohla však stále obdržet povolení vrátit se i s dětmi ke svému manželovi do Švédska. Případ Pořízkových vyvolal ve Švédsku velké veřejné pobouření a způsobil ochlazení vztahů mezi vládami obou zemí. Vloni v červenci oznámil švédský ministr zahraničí Krister Wickman, že nemůže přijmout pozvání k návštěvě Československa — dokud rodina Pořízkových nebude opět spojena. Řekl tehdy doslova v televizním rozhovoru během první fáze evropské bezpečnostní konference v Helsinkách: "Je pro mne nemyslitelné uskutečnit návštěvu, dokud se případ Pořízkových nevyřeší"

Směrovací čísla

Nedávno byla v Československu zavedena poštovní směrovací čísla. Od 1. dubna se na všech čs. poštovních úřadech zásilky s číslem a bez čísla oddělují a zpracovávají odděleně. Je v zájmu všech účastníků poštovního provozu číslo uvádět, neboť tyto zásilky mají přednost.

Jde pouze o racionalizaci manuálního třídění. Teprve asi 4-5 let bude nasazena i nová technika. Čs. pošta vydala brožuru se seznamem všech poštovních směrovacích čísel, založených v podstatě na systému amerického "zipcode".

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K. J. Krušina, Box 239, S 126 02 Hägersten 2, Sweden. Evrope.

Napište si o prospekt

ZMĚNY V MAĎARSKU

Kádrové změny ve stranických a vládních orgánech na závěr plenárního zasedání ústředního výboru maďarské socialistické dělnické strany, jsou důležité jak svým rozsahem, tak vzhledem k postavení dotčených předáků. Pravděpodobně nejvýznamnější je, že Reszo Nyers, vynikající hospodářský odborník a nejznámější politik, přímo spojovaný s přípravou a prováděním nového ekonomického mechanismu, zůstává sice v politbyru, ale byl zbaven funkce tajemníka ústředního výboru a navržen za ředitele ekonomického ústavu Maďarské akademie věd. Je jisté, že Nyers byl sesazen a jeho odvolání z klíčové funkce ve stranickém aparátu vyvolá nutně určité pochyby nejen o dalším průběhu reformy samé, ale snad i o konceptu a filosofii vlády, v níž byla reforma podporována. Nyers se totiž stal v nejvyšším vedení symbolem reformního komunismu, praktikovaného v Maďarsku už přes deset let. Podobným symbolem v kulturní a intelektuální oblasti byl György Aczel, který byl rovněž odvolán z funkce tajemníka ústředního výboru. K tomuto poměrně tolerantnímu intelektuálovi vzhlížela maďarská inteligence ne-li s náklonností, pak alespoň s respektem a viděla v něm záruku proti návratu k úzkoprásné stranickosti v kultuře a v umění. Především toto prostředí bude sledovat zvláště pozorně Aczelovu příští úlohu.

Aczel rovněž zůstává členem politbyra a byl jmenován místopředsedou vlády. Jakými úkoly bude pověřen a zda bude nadále tak či onak dohlížet na kulturu a umění, ukáže blízká budoucnost. Na tom,

jak bude tato otázka zodpověděna, by mohl záviset příští běh intelektuálního života v Maďarsku.

Zvláštní pozornosti zasluhuje jedna změna, a to povýšení Karolye Nemetha, který byl zvolen tajemníkem ústředního výboru. Nemeth, bývalý tajemník ústředního výboru, pověřený zemědělstvím, a v poslední době první tajemník budapešťského výboru strany — je všestranný funkcionář značného kalibru, který byl neoficiálně pokládán za možného Kádárova nástupce. Je jasné, že jeho návrat do sekretariátu, kde se možná ujme Nyersových úkolů, může ještě posílit dojem, že ho připravují na ještě vyšší úkoly. Jako předák, úzce spojovaný s "dělnickými zájmy", Nemeth byl vždy počítán spíše ke konservativnímu křídlu Kádárovy reformistické koalice. Toto spojení nabývá významu právě teď, když se úloha pracujících v nové hospodářské soustavě, jejich místo ve společnosti a jejich hmotné podmínky ve srovnání s ostatními vrstvami staly snad nejzákladnějším problémem politického života Maďarska v posledních dvou či třech letech — otázkou — na které patrně závisí celá budoucnost maďarské reformy. Oprávněné stížnosti mnoha průmyslových dělníků, že jejich podíl na výhodách nové soustavy je příliš malý — využili patrně odpůrci reformy k tomu, aby brali v potaz nejen mzdovou politiku vlády, ale celý koncept a ideologii reformy. To se poprvé dramaticky ukázalo na listopadovém zasedání ústředního výboru v roce 1972 krátce před návštěvou sovětského vůdce Brežněva v Budapešti. Toto plénum vidělo korekci

generální politické linie k obnovení zákonného místa dělnické třídy jako vedoucí síly společnosti, což se opět odrazilo nejen v hospodářské a společenské linii, ale i v celé politické, ideologické a kulturní oblasti. O nějakém náhlém obratu "čelem vzad" nemůže být řeči. Ze všech zemí Varšavské smlouvy zůstalo Maďarsko nadále nejvíce zaměřeno na reformu a je pravděpodobné, že tomu tak bude i po změnách. Ale v jádru, formě a odstínech lze rozeznat změny. Nejpatrnější je to na kulturním poli, kde byla loni učiněna administrativní opatření například proti Hegedušovi a jeho stoupencům a kde sebevědomý Aczel musil ve svých projevech přejít na výrazně obrannou linii.

Sověty se oficiálně tvářily, že jsou pro maďarskou reformu a vždy vyjadřovaly naprostou důvěru v Kádárovo vedení. Občas však dávaly najevo svou skepsi nebo přinejlepším pochyby. Vskutku celá logika sovětské politiky vůči východní Evropě od srpna roku 1968 by ukazovala na nedůvěru Moskvy k těm prvkům maďarských reform — které uznávají, ba povzbuzují pluralistické stránky společenského a hospodářského života. Jak velký byl sovětský tlak na takovou korekci, jejíž jsme dnes svědky, není známo. A nic se neví o souhře mezi maďarskými odpůrci reformistů Nyersova typu a jejich názorovými spojenci v Moskvě. Lze bezpečně předpokládat, že změny v Maďarsku jsou v naprostém souladu s četnými opatřeními sovětského vedení z posledních dvou let, zaměřenými na upevnění ideologické soudržnosti.

S ČÍM SOUHLASÍME...

(Dokončení se str. 1)

sovětskému přání, abychom v rozhlasu nemluvili o tom, co sovětské úřady považují za vnitřní záležitosti." Dostal odpověď, že novou politikou Informační agentury Spojených států je snaha "mit širší okruh sovětských posluchačů a dosáhnout toho větším množstvím zpráv a informací o Spojených státech." Krátce, ušetíte neinformované Rusy tvrdých faktů o sovětském životě a dejte jim zpravodajské bombony o Americe.

Rediel Keogh veřejně prohlašuje, že úkolem Informační agentury Spojených států je "podporovat zahraniční politiku Spojených států, ne ji oponovat." A že "hlavním cílem americké zahraniční politiky je působit na zahraniční politiku jiných zemí tak, aby se od konfrontace obrátila k jednání — nikoli měnit domácí poměry jiných společností."

Je to otřesné doznání, že Hlas Ameriky byl z orgánu nepotlačovaných faktů přeměněn v politický nástroj Spojených států. Tato přeměna by mohla Hlas Ameriky připravit o věrohodnost i o posluchače.

Evans a Novak
v "New York Post"

SOVĚTY 4 WATERGATE

Vysocí funkcionáři v Americe se začínají obávat, že by politické křeče, způsobené obžalovací procedurou proti prezidentu Nixonovi, mohly brzo přimět Moskvu, aby od svého netypického mírného postupu v politice uvolnění přešla k drsnější a útočnější zahraniční politice. Důležitou okolností, která by mohla přivodit tento neblahý obrát, je možný pád Richarda Nixona. Vysoký americký úředník — který se z povinnosti zabývá sovětskými věcmi se rétoricky ptá: "Budou se Sověty dále dohadovat s prezidentem, který příští rok nemusí být v úřadě, který prohrál svou potyčku s Kongresem?"

Nejsou žádné pozitivní důkazy, že by nyní za kremelskými zdiemi probíhalo velké přehodnocování politiky ke Spojeným státům, ale američtí politikové vidí mnohá zlověstná znamení. Sovětské nutkání znovu si rozmyslet politiku uvolnění by mohlo vyplynout hlavně z Nixonovy neschopnosti splnit sliby, které dal Moskvě téměř před dvěma roky: zajistit Rusům rovnost v obchodních vztazích a velké finanční úvěry. Na vrcholu moci před dvěma roky mohl Nixon Kreml ujistit, že může přesvědčit a přimět Kongres, aby tyto dvě záruky splnil.

Dnes, kdy zápasí s obžalobou, jeho vliv zmizel.

Nadto se ukazuje, že Rusové jsou zcela pochopitelně fascinováni americko-evropskou roztržkou, novým faktorem, nepředvídaným v době, kdy koncipovali plán politiky uvolnění. Kdyby se Moskva rozhodla změnit po pěti letech svou politiku, mělo by to nejhorší bezprostřední následky na Středním východě, kde Mo-

skvu dráždí Kissingerův okázalý úspěch v politickém řešení konfliktu. Rozhodnutí odvrátit se od politiky uvolnění zvýšilo sovětské naléhání na Sýrii, aby ještě tvrději žádala oddělení svých a izraelských vojsk na Golanských výšinách. Pak by následoval požadavek, aby se znova sešla ženevská konference o Středním východě, na níž by se Moskva dramaticky postavila za nejkrajnější arabské požadavky a trvala by na okamžitém stažení izraelských jednotek z okupovaného arabského území.

Způsobí-li nové myšlení v Moskvě, jehož jsou některé zlovestné náznaky, velký politický zvrat, znamenalo by to, že watergateská aféra pozře la další oběť: nejdůležitější a neúspěšnější americkou zahraniční politiku od počátku studené války.

Evans a Novak v New York Post

PODARÍ SE TO KISSINGEROVI?

Zdánlivě nerytmizovat roztržka ohrožuje nyní arabskou jednotu; je to vážné nebezpečí pro hedvábné jemnou diplomacii ministra zahraničí Kissingera, který se snaží politicky vyřešit arabsko-izraelské války. Egyptského prezidenta Sadata a saúdsko-arabského krále Faisala Kissinger nyní přesvědčil, že Spojené státy skutečně ukončí svou dlouholetou politiku preferování Izraele. Ale vojenská diktatura libyjského prezidenta Khadafyho, který má vlastní bohaté naftové zdroje — rozvíjí politický neklid mnohem náruživěji než dříve. Khadafy vydává miliony na podněcování protizápadní bouřlivosti a na financování vojenských operací v mohamedánských zemích. Prozápadní Libanonci odhadují, že jen v Libanonu vydal Khadafy v posledních několika měsících 12 milionů dolarů na protizápadní a protiizraelskou propagandu. Khadafy apeluje na hluboko zakořeněné mohamedánské instinkty. Jeho apel je jednoduchý: ať Kissinger a americká vláda veřejně říkají cokoli, nemají v úmyslu zatlačit Izrael zpět za hranice z roku 1967 a ani by se jim to nepodařilo, i kdyby chtěli.

Dlouhý a rozhořčený spor v arabském světě o ukončení naftového bojkotu a zvýšení produkce je dosud nejdramatičtější symbolem Khadafyho moci a vizionářské politiky. Čas je na Khadafyho straně. Na jeho straně jsou také palestínští extremisté, moc neomezených peněz z nafty a možnost mobilisovat a sjednocovat arabský nacionalismus — což je potenciál, který zajisté poroste, zatímco Izrael má podle Kissingerovy politické formule naslapovat co nejtěšěji.

Evans a Novak v New York Post

BEZ VŮDCE?

Udivující množství problémů doléhá v těchto dnech na demokratické průmyslové země, a každý je polekán tím, že v čele jsou většinou málo vý-

znamní vůdce, kterým chybí jak veřejná podpora tak osobní inspirace. Od hospodářské krize v třicátých letech a od druhé světové války nebyl, jak se zdá, politický zmatek na Západě nikdy tak hluboký jako dnes. Roky tehdejších krizí vynesly velké vůdce, jako byli Churchill, Roosevelt a de Gaulle, ale dnes nejsou v dohledu státníci podobného formátu. Nejpříhodnějším vysvětlením, proč chybí silné vedení, byla prostě inflace: nic nepodkopává popularitu vlády rychleji než velký vzestup cen — a nynější inflační metla v průmyslovém světě je nejhorší, jaká byla za této generace. Ale v nynějším stavu věci je i něco, co přimělo střízlivě uvažující politiky a politické vědce, aby hledali hlubší nepořádky a vyslovili nestřízlivé varování. O politickém "soumraku bohů" se píše palcové titulky v Bonnu, kde nositel Nobelovy ceny míru Brandt nedávno varoval spolkový sněm, že západní Evropa stojí před "krizí demokracie". Se stejným problémem se setkáváme na celém světě. Mnozí liberální demokraté se v duchu ptají, zda jsou staré a osvědčené demokratické instituce dost pružné, ale zvládnou úkoly doby — nebo zda ochromení občané budou na složité problémy — které je sužují, hledat snadné odpovědi u demagogů.

"Je velkou etností demokracie", poznamenal před mnoha lety Walter Lippman, "že poskytuje metodu, jak vytáhnout skutečnosti na světlo, a jak přimět vládce, aby vyjádřili své úmysly a podrobili se obecnému úsudku". Ale ačkoli bylo vyneseno na světlo mnoho nepříjemných skutečností, jen velice málo vládců je, jak se zdá, schopno se s nimi vypořádat. Kletbou moderní vlády je, že dnešní problémy přicházejí s větší rychlostí, než s jakou demokratičtí vůdce mohou předkládat řešení.

Vinu za nemoci, na něž chřadnou dnešní demokratické režimy, nemají ovšem výhradně zbrklí nebo průměrní politikové. Jejich voliči od nich patrně žádají příliš mnoho. "Po druhé světové válce", říká Zbigniew Brzezinski z Columbia University "jsme vyvinuli demokratické systémy, v nichž... naše veřejnost si zvykla očekávat roční zvyšování výroby a příjmů bez ohledu na sociální důsledky. Zároveň bylo stále méně populární být občanem — to jest udržovat loyaltitu ke společnosti, podílet si soukromé zájmy zájmům kolektivním."

V takových dobách hrozí nebezpečí, že se lidé začnou ohlížet po muži na bílém koni, který nabídne jednoduché odpovědi na složité otázky.

Někteří pozorovatelé předpokládají, že demokratické země jsou nyní stále náchylnější naslouchat nějakému demagogovi, který by je svedl s cesty k jakémusi novému fašismu. Muž na ulici celkem nic neví o některých důležitých problémech, jako je inflace a energetická krize. Nerozumí jim a nemůže pochopit, proč je pro jeho vůdce tak těžké tyto problémy vyřešit.

Newsweek

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27, West-Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

... je jen 206 m od nádraží Selnau ... vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit ... rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou vhodnou cenu) ... při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Hlauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zurich,

tel. 01-62 14 55.

poradce pro čl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZURICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Blíže informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

SOUD NAD ČÍNOU?

Se svoláním nové konference komunistických stran to nebude podle všeho snadné. Myšlenka se začala sice už veřejně přetřásat, a to poprvé v prosincových projevech bulharského předáka Todora Živkova a jeho maďarského kolegy Jánoše Kádára, ale nestala se ještě programem většiny stran. Nesporně se myšlenka dostala na přetřes i při nedávných československopolských stranických jednáních, ale kupodivu nenašla pak konkrétní zmínku v závěrečném komuniké, ve kterém se hovořilo pouze o aktivní účasti v mezikomunistických diskusích v zájmu společné taktiky a strategie. Velmi konkrétní bylo zato komuniké o návštěvě delegace západo-berlínské odbočky Jednotné socialistické strany Německa ve Varsavě, které vyzvalo k uskutečnění evropské konference a k zahájení příprav na konferenci světovou.

Na druhé straně mnoho komunistických stran dokázalo myšlenku nové mezinárodní konference dosud úplně ignorovat, což je většinou projev výhrad, kdežto japonská a španělská strana ji dokonce otevřeně odmítly. Ru-

munská strana, o jejíchž výhradách nemůže být pochyb, zvolila jinou taktiku. Generální tajemník Ceausescu v rozhovoru pro vídeňský Die Presse nic neignoroval, nic neodmítl, ale hovořil o podmínkách. Dal najevo, že autonomii a nezávislost každé komunistické strany považuje za nedotknutelné a že odmítá organizování jakéhosi soudu o politice určitých stran. Ceausescu se nevyslovil proti konferenci jako takové, ale obdobi příprav pro něho zřejmě ještě nezačalo. Podle Ceausescu "až se dospěje k definitivnímu, všeobecnému závěru, že konference je potřebná, vyjasní se také, jak se má přistoupit k přípravám této události". Je to dost mlhavá formulace; pravděpodobně znamená, že po oficiálním svolání přípravného výboru konference začnou rumunští a jiní komunisté klást konkrétní podmínky pro průběh i obsah snímání. Bud' jak bud', už předem prohlásil Ceausescu velmi určitě, že případný závěrečný dokument může být připravován jen za souhlasu všech účastníků, ale že současně nemohou z takového dokumentu vyplývat pro kohokoliv nezvratné závazky.

Šores Medvědův o disidentech

V létě 1964 se vracel sovětský genetik Šores Medvědův z dovolené a na nádraží v Kijevě si koupil Zemědělské noviny, jiné už nebyly. Našel v nich článek, který ho napadal — Medvědův tehdy vystoupil proti chraněci strany a vědeckému šarlatánu Lysenkovi. Z útoku v novinách si Medvědův nic nedělal, byl si vědom toho, že všichni jeho vědeckí kolegové jsou stejného názoru a očekával, že vystoupí na jeho obranu. V té době však došlo k obratu v politickém klimatu a tak se v jeho poštovní schránce objevil jen jeden dopis, který mu vyjadřoval sympatie a zařikával ho, aby se nepoddal. Jeho odesílatelem byl Alexandr Solženicyn. Tak vzniklo mezi vědcem Medvědůvem a spisovatelem Solženicynem přátelství a nakonec i společný údel. Před několika lety přijal Medvědův s vědomím a povolením sovětských úřadů nabídku vědecky pracovat v Anglii. Jenže po několika měsících byl pozván sa sovětské velvyslanectví v Londýně a tam mu byl odebrán pas, poněvadž byl doma zbaven občanství. Spisovatel Solženicyn se stal vyhnanecem o něco později.

“Vědecký a literární tábor si jsou v Sovětském svazu mnohem bližší než na Západě,” říká o tom Medvědův v interview s vídeňskou Die Presse. “Literatura znamená pro sovětské vědce velmi mnoho a přátelství, jaké bylo mezi mnou a Solženicynem, nejsou zvláštností.”

Na otázku, jak to, že v Sovětském svazu je ilegální literatura tak rozšířena, dal Medvědův toto vysvětlení:

“Ilegální literatura má v Rusku dlouhou tradici. Puškin, Lermontov, ale i Tolstoj se částečně tak stali známými. Vyžaduje to jen psací stroj, — rozmnožovací stroj v Rusku nikdo nemůže vlastnit. Rukopis je opisován — čten v malých skupinách a dáván dál, opět opisován — je to, jako když spustíte z kopce sněhovou kouli. Mnohdy se dosáhne velmi pozoruhodného nákladu. Není to ilegální, opisování není zakázáno, — dokud spisovatel, o kterého jde, se nedostane do těžkostí, — dokud od něho vycházejí jiné knihy. Censura může zasahovat jen proti tištěným knihám.”

“Myslíte, že tyto zásahy budou pokračovat a že dokonce se zostří?”

“Myslím, že ne. Rusko je dnes relativně otevřená země, mladí lidé jsou mnohem lépe informováni než tomu bylo ještě před 10-ti lety, je řada kontaktů.”

Na otázku, co si myslí o tom, že někteří lidé na Západě — kteří usilují o zmírnění napětí, vidí v lidech jako je Solženicyn nebo on sám překážku, Medvědův odpovídal: “Myslím, že dopisy, protesty, zákroky, apely, at’ jsou

od jedinců či od skupin, jsou užitečné a pomáhají nám — myslím tím sovětskému lidu. Jinak je to s vládami, ty musí udržovat dobré vztahy, jen v tom případě mohou zasahovat. Jakmile se styky zhorší, zmenší se i tyto možnosti.”

Medvědův se pak zmínil o Jevtušenkovi, že “je velmi málo účinné, jestliže je takový disident sovětskými úřady umlčen, poněvadž se najdou jiní, kteří se ozvou, přičemž spojení mezi literáty a vědci jim poskytuje jistou ochranu: moskevská vláda si nemůže dovolit propustit celou řadu vědců, jak to mohla dělat ještě za časů Stalina. Jevtušenkovy přednášky byly sice zakázány, ale jemu samotnému se zatím nic nestalo.”

ph

Čs. televize se občas pokouší na nepolitických, ale společensky závažných tématech prokázat svou důsaznost. Akce — čas od času pořádané — se jmenují “Pokus pro 14 milionů”, čímž se rozumí obyvatel. V březnu byl námětem pokusu boj proti alkoholismu, tedy akce v podstatě chvalyhodná. Podle statistiky se utratí ročně za alkohol v České republice 17% všech výdajů za potraviny, na Slovensku dokonce skoro 25%. Loni projednávaly národní výbory na 250.000 prochřesků, způsobených pod vlivem alkoholu. Stejně stoupá i počet kriminálních činů s přísadou alkoholu — v roce 1970 jich bylo z celkového počtu 26,6%, v roce 1973 už 29,5%. Zvláštní po-

zornost věnovaly příslušné orgány přestupkům v týdnu “pokusů”: v té době bylo například zadrženo na 500 řidičů, kteří pili před jízdou, na záchytné protialkoholické stanice bylo dopraveno 820 osob, výtržnost způsobilo dalších 500 osob a těžké ublížení na zdraví (vše pouze pod vlivem alkoholu) bylo způsobeno v 73 případech. Celkový počet sledovaných trestných činů, přestupků a přečinů hledané kategorie v té době činil skoro 3000. Namátkou konkrétně: v Trutnově jezdil po městě opilý zaměstnanec s popelářským vozem, v Benátkách nad Jizerou ujel podnapilý řidič, který způsobil vážnou nehodu, v Sadské ohrožoval opilec rodinu střelnou zbraní, v

Šumperku se podobný nešťastník utopil v řece. Kontrola chodila také po restauracích a hostincích, kde zjistila i jiné důvody, proč se pije víc a častěji než dřív.

Především pokles pracovní morálky: třeba v Teplicích a Oseku bylo zjištěno v jediném dni 60 osob, které strávily v hospodě celou pracovní dobu. Jedna skupina dokonce s muzikou. Závody — jak se ukázalo — jim směnu uznaly za odpracovanou. Další důvod: nedostatek a vysoké ceny nealkoholických nápojů: například Coca-cola stojí Kčs. 6,80, zatímco půllitr Budvaru, dobrého piva, Kčs. 3,50. Navíc — podle dotazů — většina pohostinských závodů o televizní akci vůbec nic nevěděla.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopovlanějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbíрка esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu “demokracie”, aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování paměti člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spoluzařkladal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprádatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbíрка cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krádem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbíрка anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Járy Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00